Rapporten All-Archeo bvba 1012

Archeologienota
Rillaar (Aarschot) – Diestesteenweg 636

Liesbeth Coremans

Bornem
2020

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Liesbeth Coremans

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2020/12.807/60

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
2 Verslag resultaten bureauonderzoek 5
2.1 Administratieve gegevens 5
2.2 Archeologische voorkennis 7
2.3 Onderzoeksopdracht 7
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden 7
2.3.2 Beschrijving geplande werken 9
2.3.3 Werkwijze 14
2.4 Assessmentrapport 14
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied 14
2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied 20
2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader 24
2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese 25
2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek 27
3 Samenvatting 28
4 Bibliografie 29
4.1 Websites 29
5 Bijlagen 30
5.1 Archeologische periodes 30

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,[1] zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.[2]

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

[1] https://geo.onroerenderfgoed.be
[2] https://geo.onroerenderfgoed.be

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2020D27

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Aarschot, Rillaar, Diestsesteenweg, Zoot

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:
- 188740, 185266
- 188743, 185326
- 188875, 185341
- 188881, 185283

Kadastrale percelen: Aarschot, Afdeling 5, Sectie B, percelen 85L, 85Y (partim), 85Z (partim) en 85R (partim).

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 7 979m²

Topografische kaart:

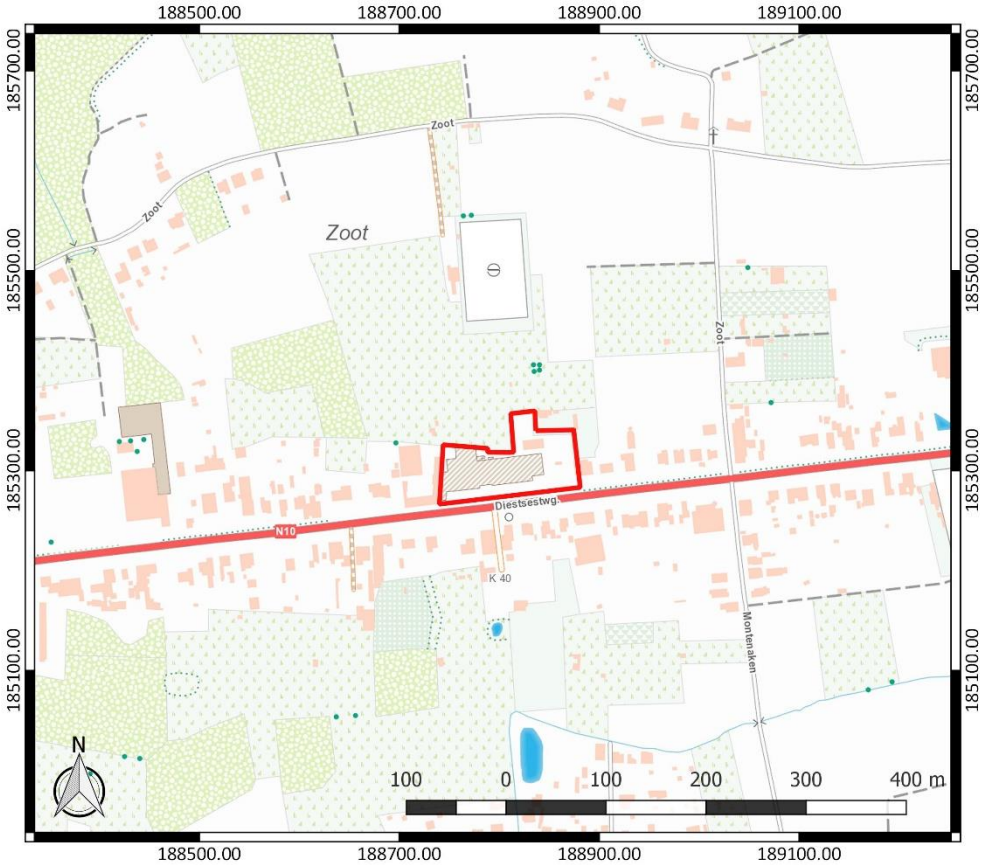

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://www.dov.vlaanderen.be)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 13/04/2020 – 15/04/2020

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, nieuwe tijd, bos, akkerland, tuincentrum

Verstoorde zones: het terrein is vandaag de dag grotendeels bebouwd en verhard (Figuur 3). De aanwezige bebouwing is gedeeltelijk onderkelderd. Het volledige voorste gedeelte van het westelijk gelegen gebouw wordt in beslag genomen door een kruipkelder die tot 1 m onder het maaiveld reikt. Het gedeelte erachter is voorzien van een kelder van ca. 10 m breed die tot 2 m onder het maaiveld reikt. De huidige bebouwing en verharding hebben daarmee reeds enige negatieve impact gehad op de bewaringstoestand van het bodemarchief.

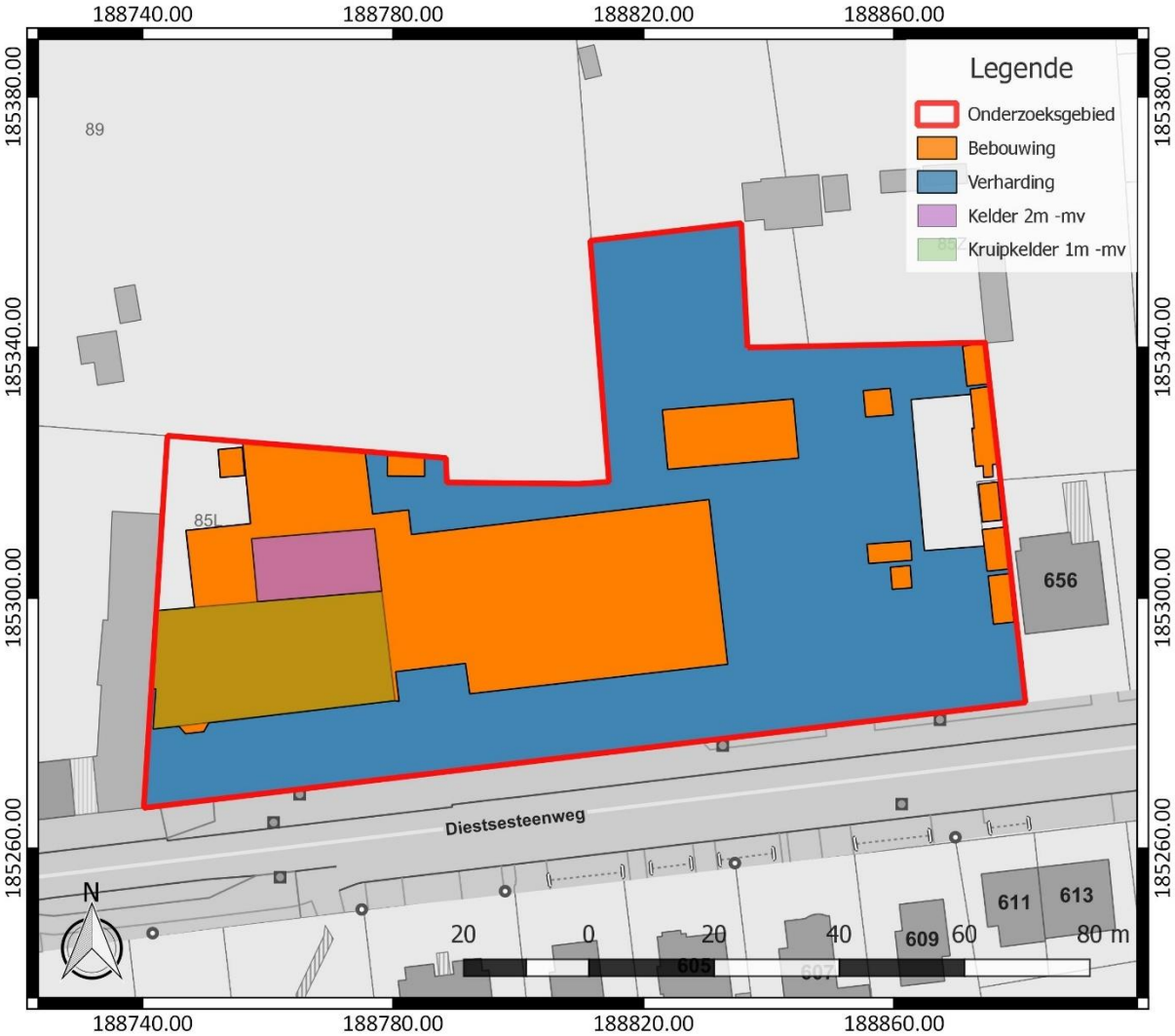

Figuur 3: Verstoringenkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken binnen het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: De geplande werken hebben slechts betrekking op enkele zones binnen het onderzoeksgebied. Het betreft de inrichting van een groenzone in het noordoosten van het terrein, de afbraak en nieuwbouw van een deel van de winkelruimte in het westen en een gedeeltelijke heraanleg van de bestaande parking in het zuiden van het onderzoeksgebied. Binnen de overige zones van het onderzoeksgebied nemen geen werken plaats met een negatieve impact op het bodemarchief. Binnen het onderzoeksgebied worden bijgevolg bodemingrepen gepland over een oppervlakte van ca. 2.875 m².

Figuur 4: Overzichtskaart met aanduiding van de zones waarin bodemingrepen gepland zijn: de inrichting van een groenzone (groen), de bouw van een nieuwe winkelruimte (oranje) en de heraanleg van bestaande parking (paars), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt de winkelruimte van een tuincentrum gedeeltelijk vernieuwd (Figuur 5, Figuur 6, Figuur 7, Figuur 8). Daarvoor wordt de bebouwing in het westen van het onderzoeksgebied gesloopt. Verder wordt een deel van de bestaande parking heraangelegd in het zuidwesten en een nieuwe groenzone voorzien in het noordoosten van het onderzoeksgebied. Het betreft een zone die tot agrarisch gebied behoort en waarbinnen de aanwezige verharding verwijderd wordt (Figuur 5).

In het westen van het onderzoeksgebied wordt een nieuw gebouw opgetrokken (ca. 775,8 m²), gedeeltelijk omgeven door een nieuwe, waterdoorlatende verharding (ca. 192,5 m²). Ook zal ten noorden van de nieuwe winkelruimte een luifel/serreconstructie opgetrokken worden ten behoeve van een buitenshowroom (ca. 466,6 m²). Daarvoor wordt een deel van de momenteel aanwezige groenzone ingenomen. Aan de oostzijde van de serre wordt verder een plateau (136,5 m²) voorzien dat op het niveau van de winkelruimte wordt aangelegd. De bestaande ondergrond wordt er ca. 0,95 m opgehoogd.

Het nieuwe gebouw wordt onderkelderd (Figuur 8). De bovenzijde van de vloerplaat van de kelderruimte reikt tot ca. 2,86 m onder het maaiveld. De fundering bestaat uit een betonplaat. De betonplaat zal een dikte krijgen van ca. 30 cm. De fundering van de luifel omvat een paalfundering die ca. 80 cm diep reikt. De verharding rond het gebouw zal een dikte hebben van ca. 30 cm. Hieronder wordt de bestaande onderfundering behouden. De gedeeltelijke heraanleg van de bestaande parking in het zuiden en de verwijdering van de verharding en realisatie van de groenzone in het noordoosten van het onderzoeksgebied betekent een verstoring tot een diepte van circa 25 cm onder het huidige maaiveld.

De afvoer van regenwater verloopt via een aantal infiltratiebakken en drie regenwaterputten (15.000 l) ten noorden van het geplande gebouw, ter hoogte van de luifel (Figuur 5). Het bestrijkt een oppervlakte van ca. 200 m² en een uitgravingsdiepte van ca. 1,20 m.

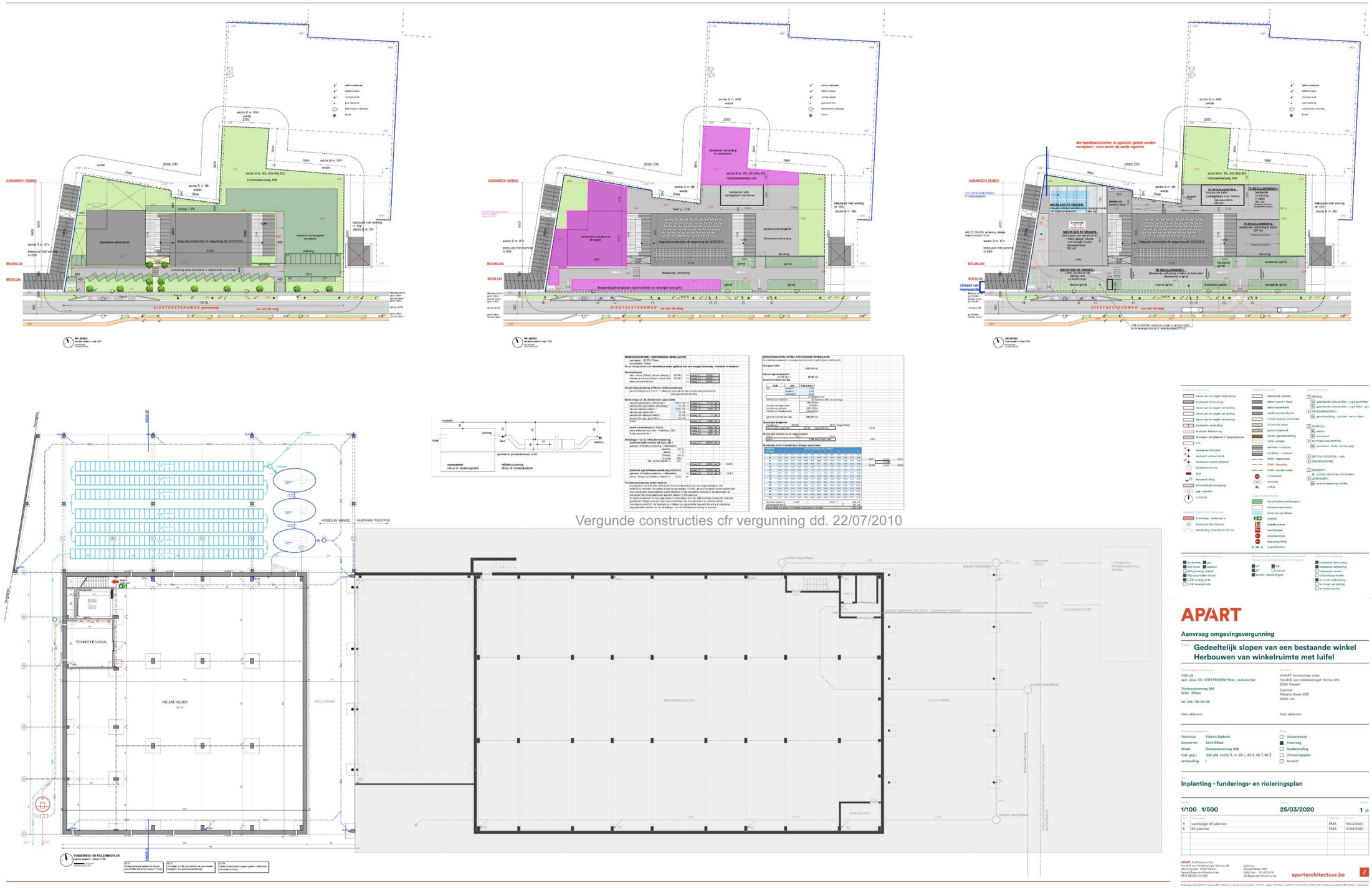

Figuur 5: Inplanting funderings-en rioleringsplan bestaande toestand (Apart Architecten cvba)

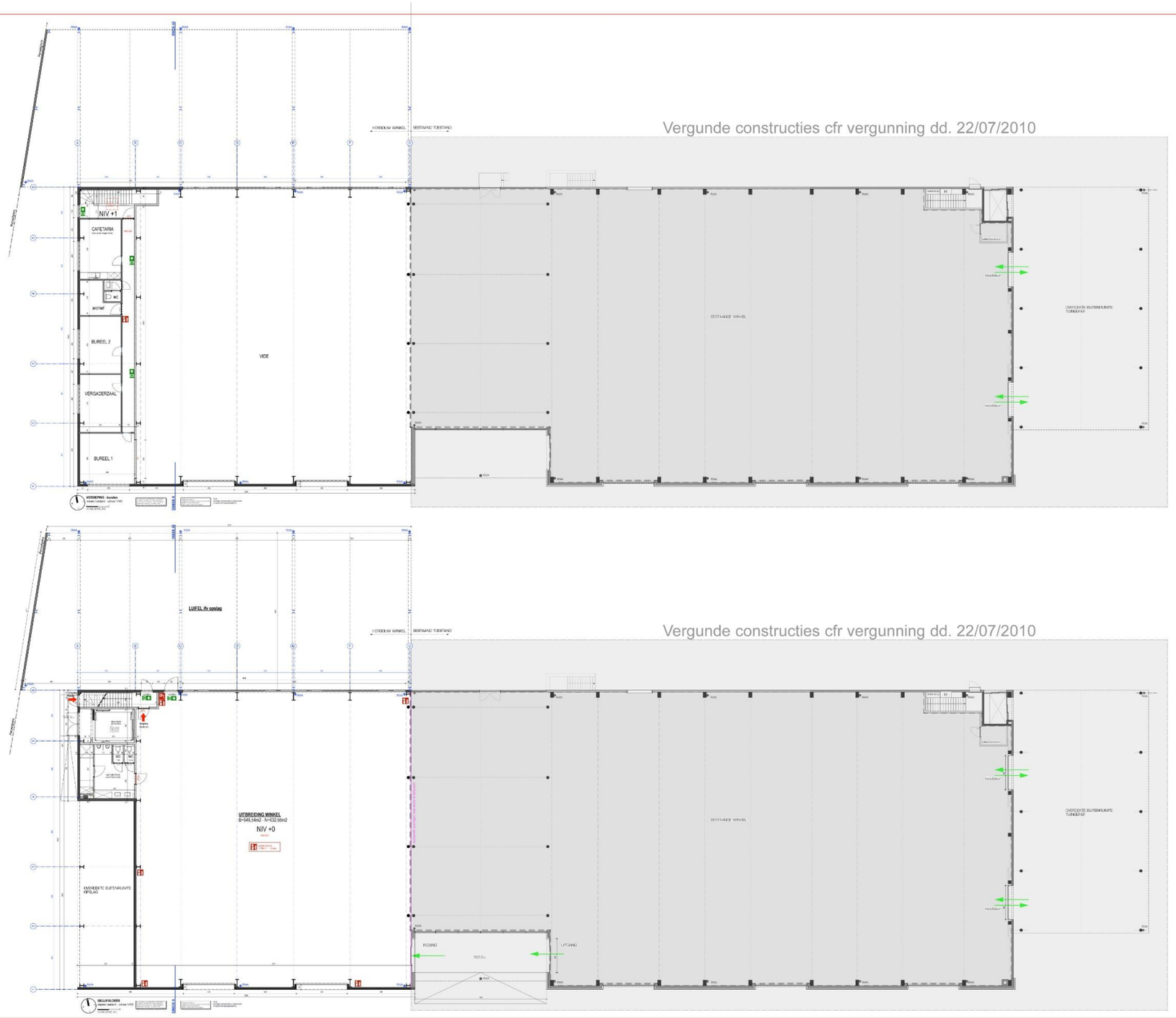

Figuur 6: Ontwerpplan gelijkvloers en verdieping (Apart Architecten cvba)

Figuur 7: Dakplan, gevels en snede AA (Apart Architecten cvba)

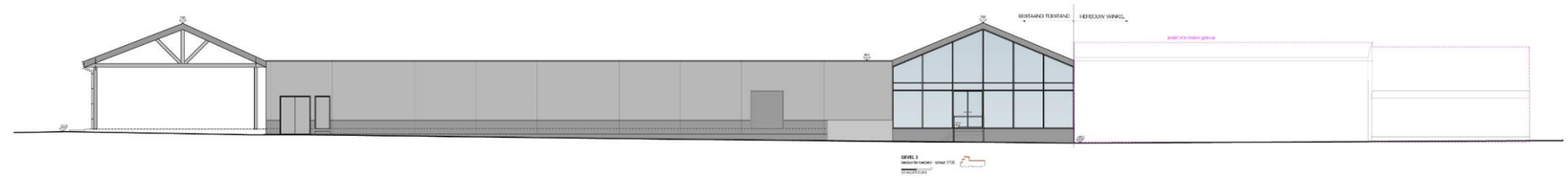

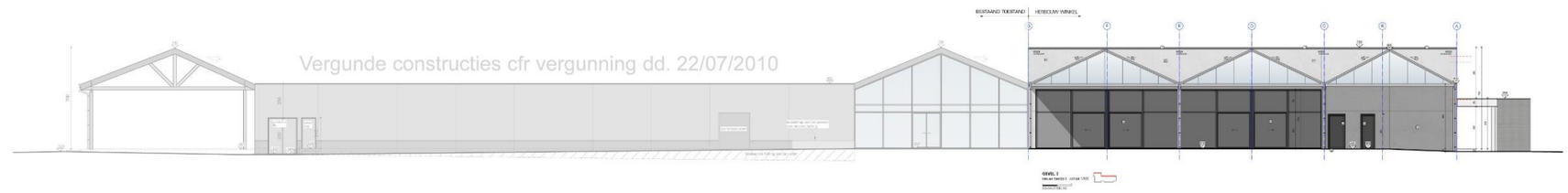

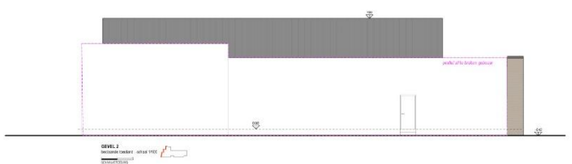

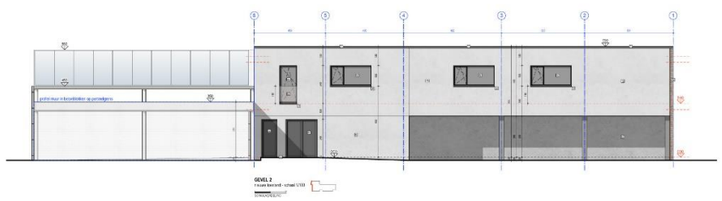

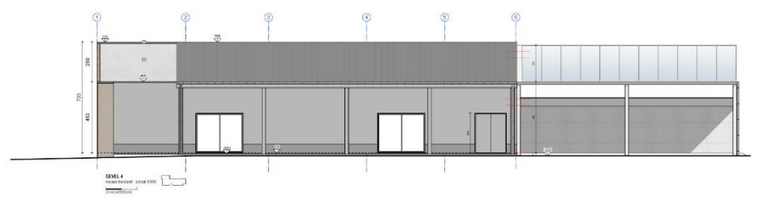

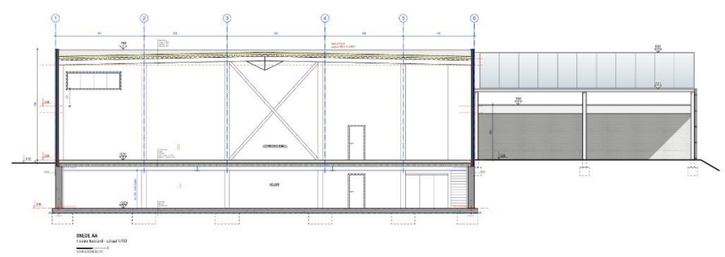

Figuur 8: Gevels en snede AA (Apart Architecten cvba)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeorefereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, de Atlas der Buurtwegen en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp worden drie momentopnames bekeken, namelijk 1771-1778, 1841 en 1842-1879, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief.

Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied situeert zich ten oosten van de dorpskern van Rillaar en ten noorden van het gehucht Montenaken, aan de verbindingsweg tussen Rillaar en Scherpenheuvel. De Diestesteenweg is ten zuiden van het onderzoeksgebied gelegen (Figuur 9). Het onderzoeksgebied ligt volgens het gewestplan grotendeels in woongebieden met een landelijk karakter. De noordoostelijke zone bevindt zich in agrarisch gebied.

Op hydrografisch vlak situeert het onderzoeksgebied zich in het Demerbekken, binnen het stroomgebied van de Schelde. Ten noorden stroomt Leengoedhol en in het westen en zuiden de Ossebeek. Ten (noord)westen bevindt zich een naamloze beek die uitmondt in Leengoedhol (Figuur 10).

Het plangebied bevindt zich aan de voet van een zandrug, die zich ten (zuid)oosten situeert. Het terrein helft af naar het westen en noordwesten toe, waar de Ossebeek stroomt (Figuur 11) en is gelegen op een hoogte van ca. 21,35 m tot 22,40 m TAW (Figuur 12).

Figuur 9: Luchtfoto van 2018 met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://www.geopunt.be/kaart)

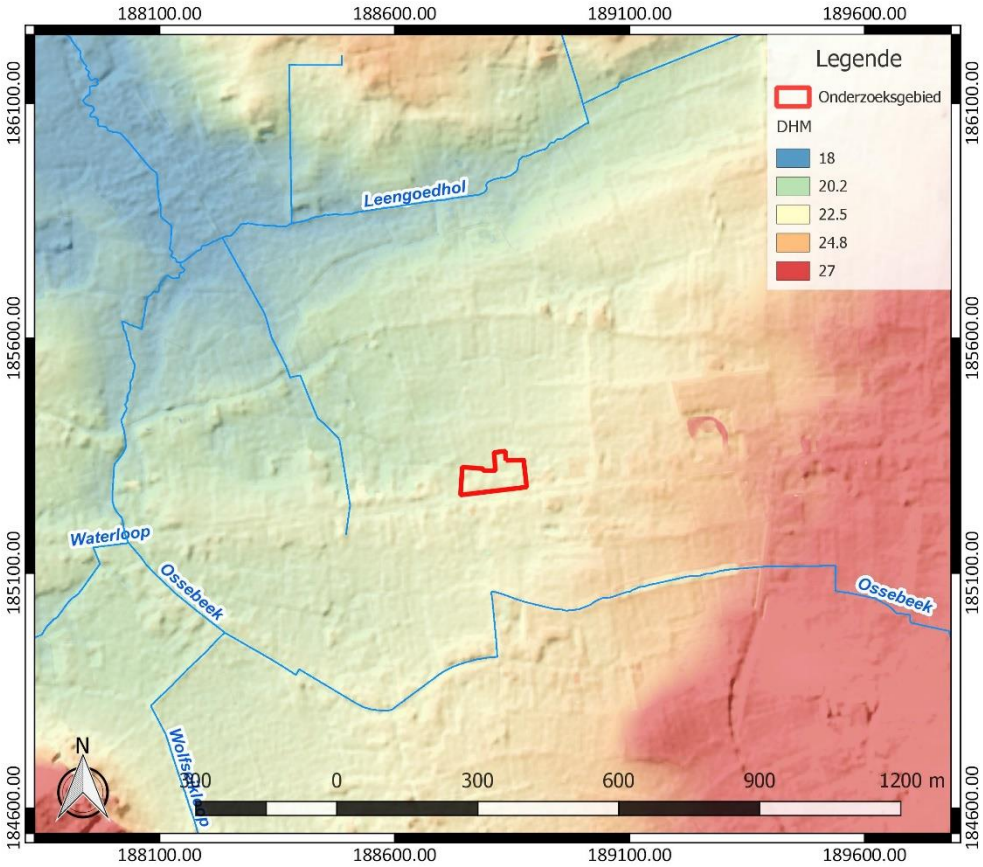

Figuur 10: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (http://www.geopunt.be/)

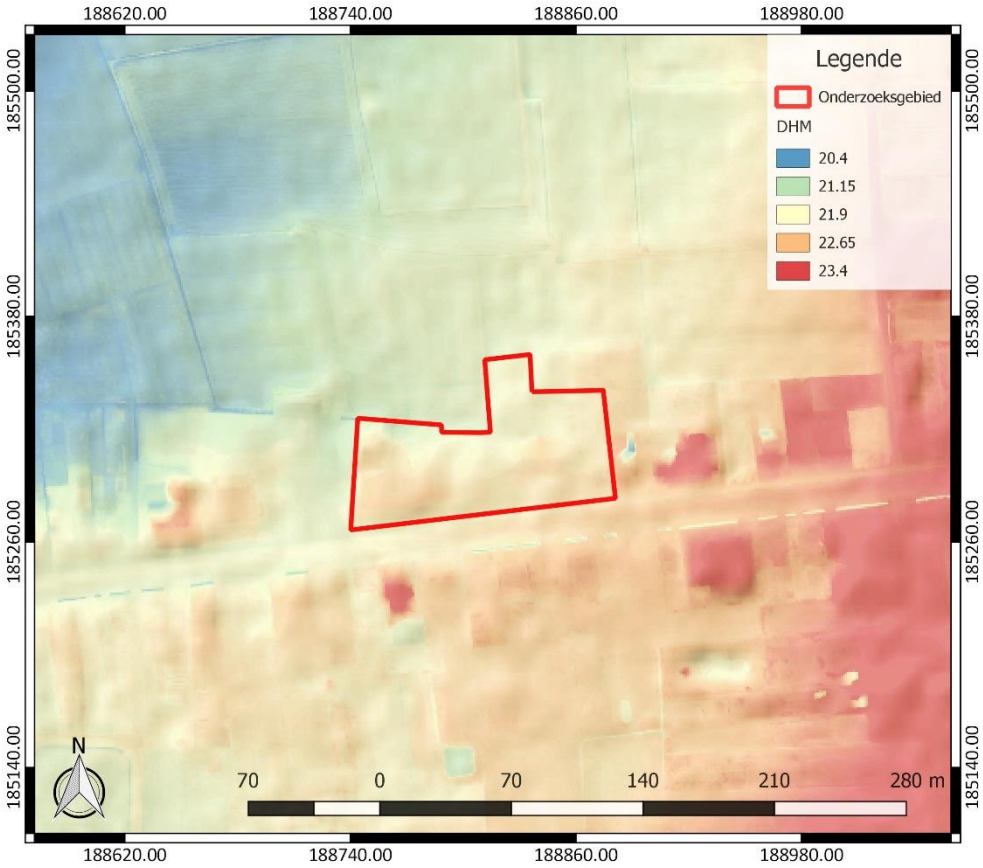

Figuur 11: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

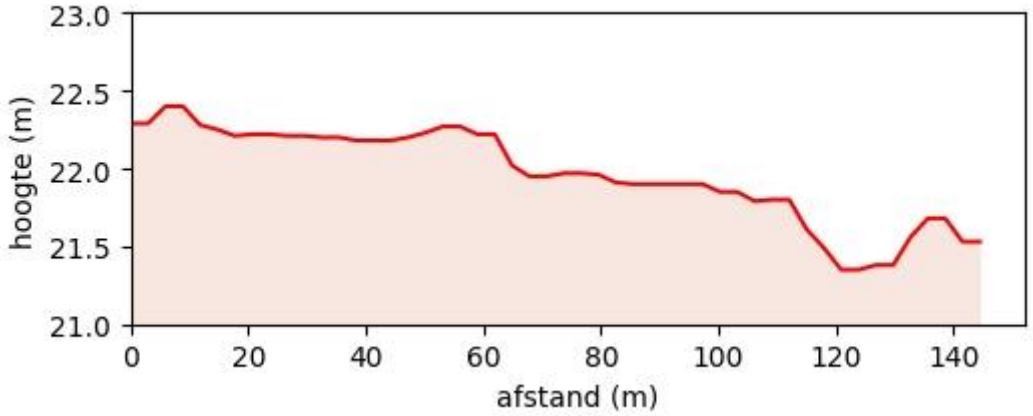

Figuur 12: Hoogteverloop van noordoost naar zuidwest op het terrein (http://www.geopunt.be/)

De tertiaire ondergrond (Figuur 13) bestaat uit de Formatie van Diest. Dit wordt gekenmerkt door heterogeen groen tot bruin zand met meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken en een schuine gelaagdheid. Verder is het glauconietrijk en kan het klei- en micarijke horizonten bevatten.[3] De quartairgeologische kaart (Figuur 14, Figuur 15) geeft aan dat zich binnen het onderzoeksgebied eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen voordoen en/of hellingafzettingen van het Quartair bevinden.[4]

[3] www.geopunt.be/kaart
[4] www.geopunt.be/kaart

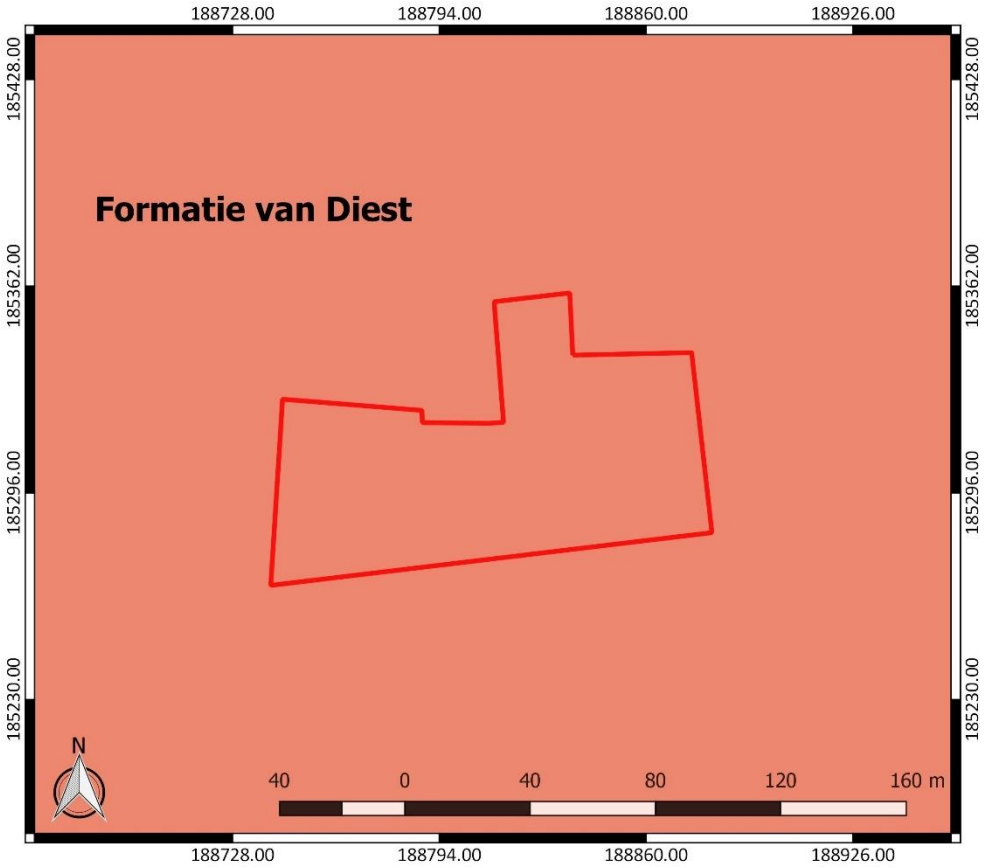

Figuur 13: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied; Oranjerood: Formatie van Diest (www.geopunt.be)

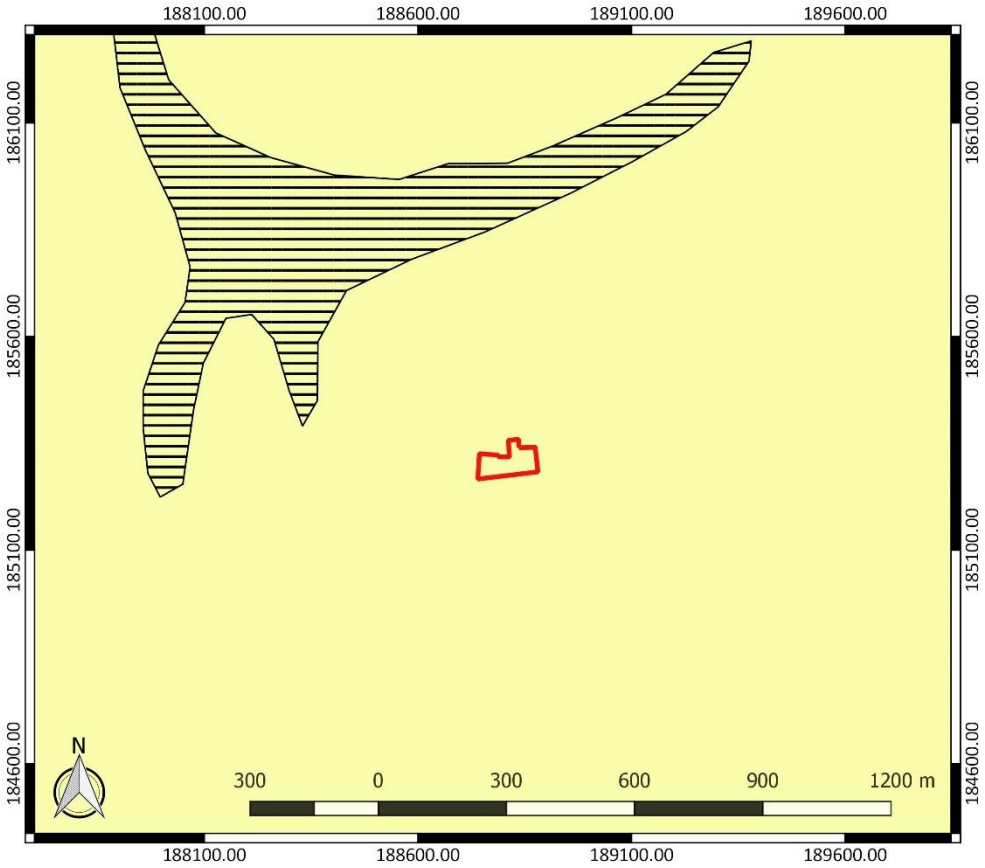

Figuur 14: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

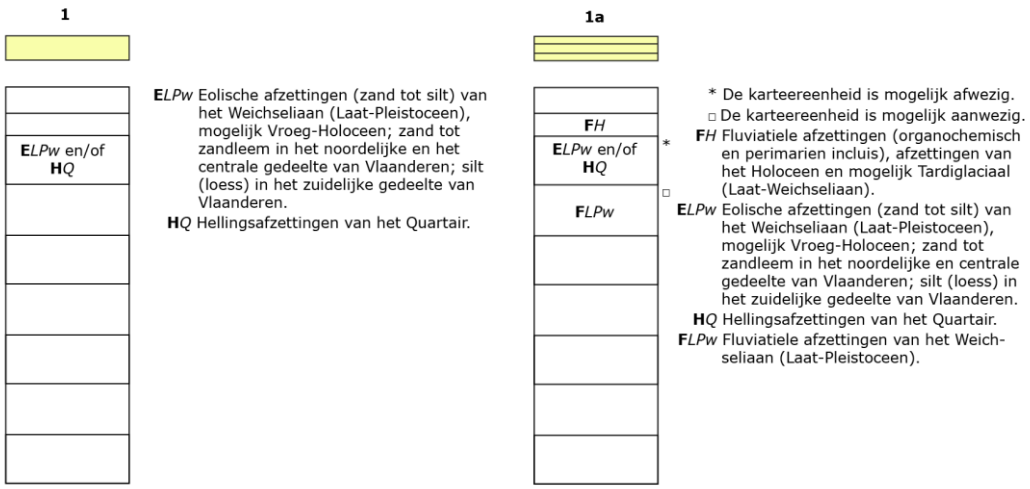

Figuur 15: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

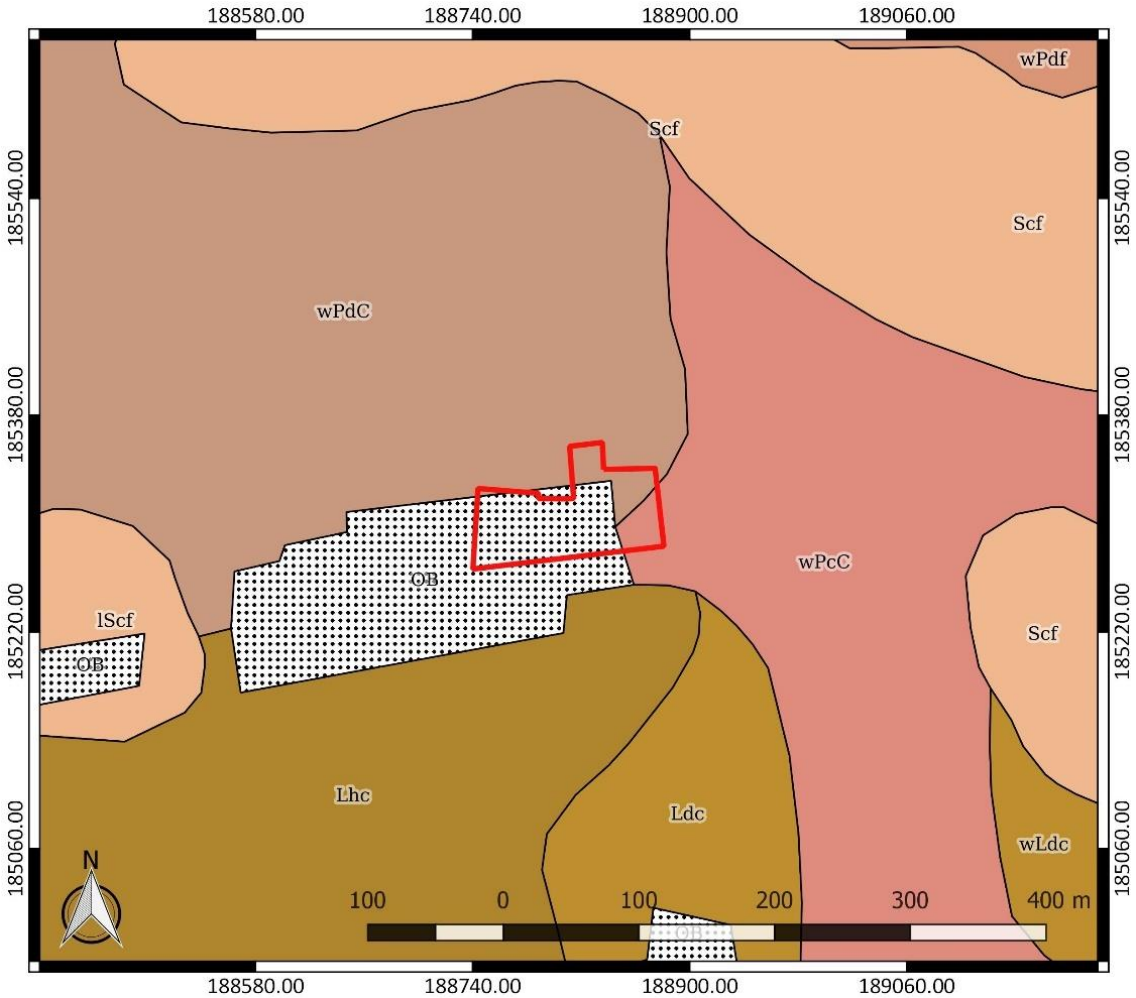

Figuur 16: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 16) toont dat het onderzoeksgebied hoofdzakelijk gelegen is in bebouwde zones (OB). Het noordoosten van het projectgebied wordt gekarakteriseerd door het bodemtype wPdC. Dit is een matig natte licht zandleembodem met structuur B horizont of sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Dit bodemtype doet zich ook direct ten noorden en ten noordwesten

van het onderzoeksgebied voor. Een klein gedeelte van het onderzoeksgebied wordt ingenomen door bodemtype wPcC. Dit bodemtype strekt zich verder uit ten oosten van het onderzoeksgebied en betreft een matig droge licht zandleembodem met structuur B horizont of sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Ten zuiden van het onderzoeksgebied komen een matig natte (Ldc) en natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Lhc) voor. Ten westen wordt de ondergrond gekarakteriseerd door een matig droge lemig zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (IScf). Wat verder in zuidoostelijke en noord(oost)elijke richting kunnen volgende bodemtypes nog onderscheiden worden: een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (wLdc), matig droge lemig zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Scf) en een matig natte licht zandleembodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (wSdf).

Volgens de bodemgebruikskaart bestaat het onderzoeksgebied grotendeels uit verhard terrein en bebouwing. Gras en struiken komen slechts in beperkte mate op het terrein voor (Figuur 17). Dit beeld komt gedeeltelijk overeen met wat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 9). Die toont namelijk dat vandaag de dag een groter deel van het terrein bebouwd is.

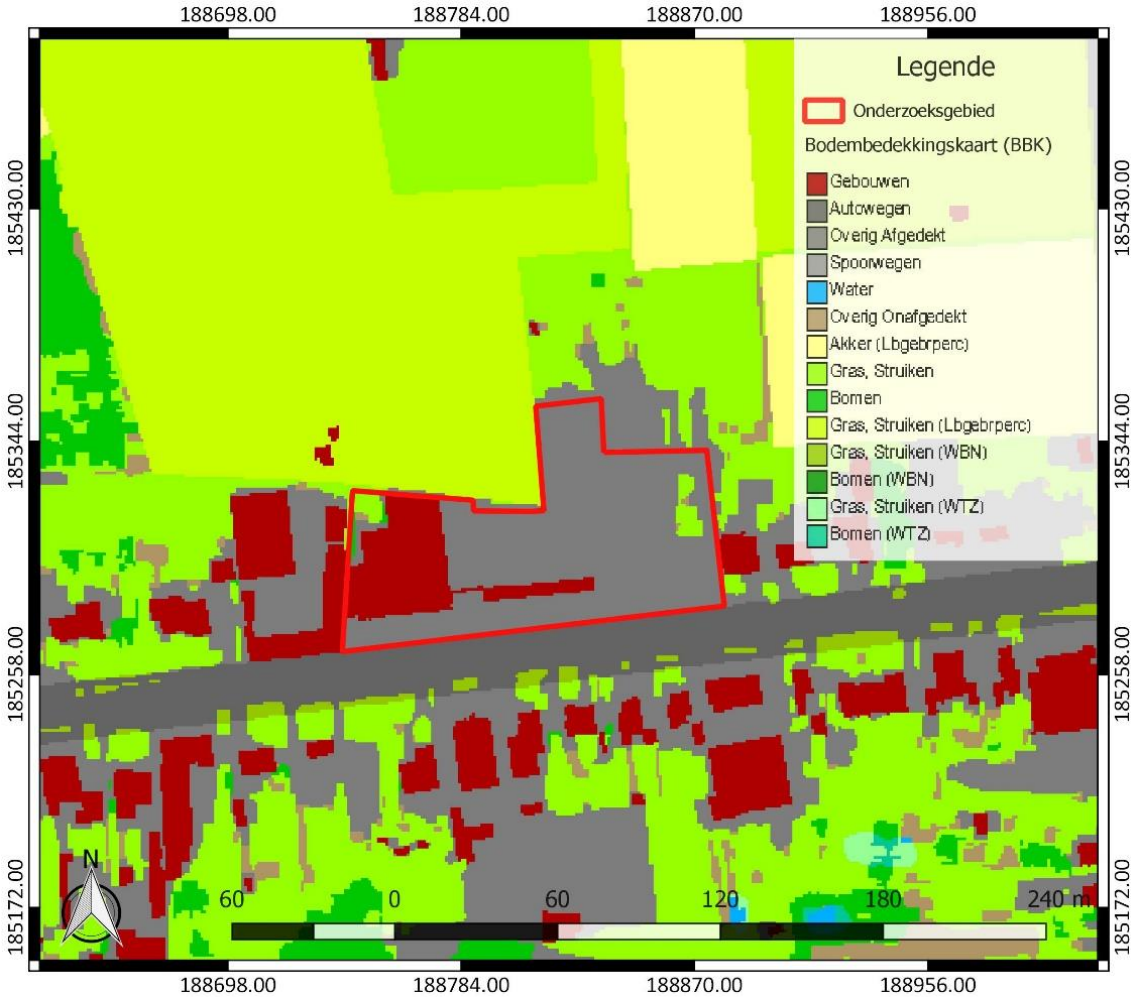

Figuur 17: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Het plangbied situeert zich wat verder ten oosten van de dorpskern van Rillaar langs de Diestsesteenweg. Dit is de westelijk georiënteerde verkeersas die Aarschot met Rillaar verbindt en verder loopt naar Scherpenheuvel en Diest. De Diestsesteenweg wordt in het algemeen gekenmerkt door een vrij rechtlijnig verloop met aan weerszijden open zones afgewisseld met vrijstaande 20ste-eeuwse bebouwing en bedrijfszones.[5]

Volgens de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden uit 1771-1778 (Figuur 18) bevindt het onderzoeksgebied ter hoogte van de oostelijke rand van het 'Montenaeken Bosch'. Het gehucht Montenaken wordt ten zuiden weergegeven en vormt een enclave te midden van het bos. Met uitzondering van de Diestsesteenweg die nog niet was aangelegd, komt het stratenpatroon in de omgeving sterk overeen met het huidige wegtracé.

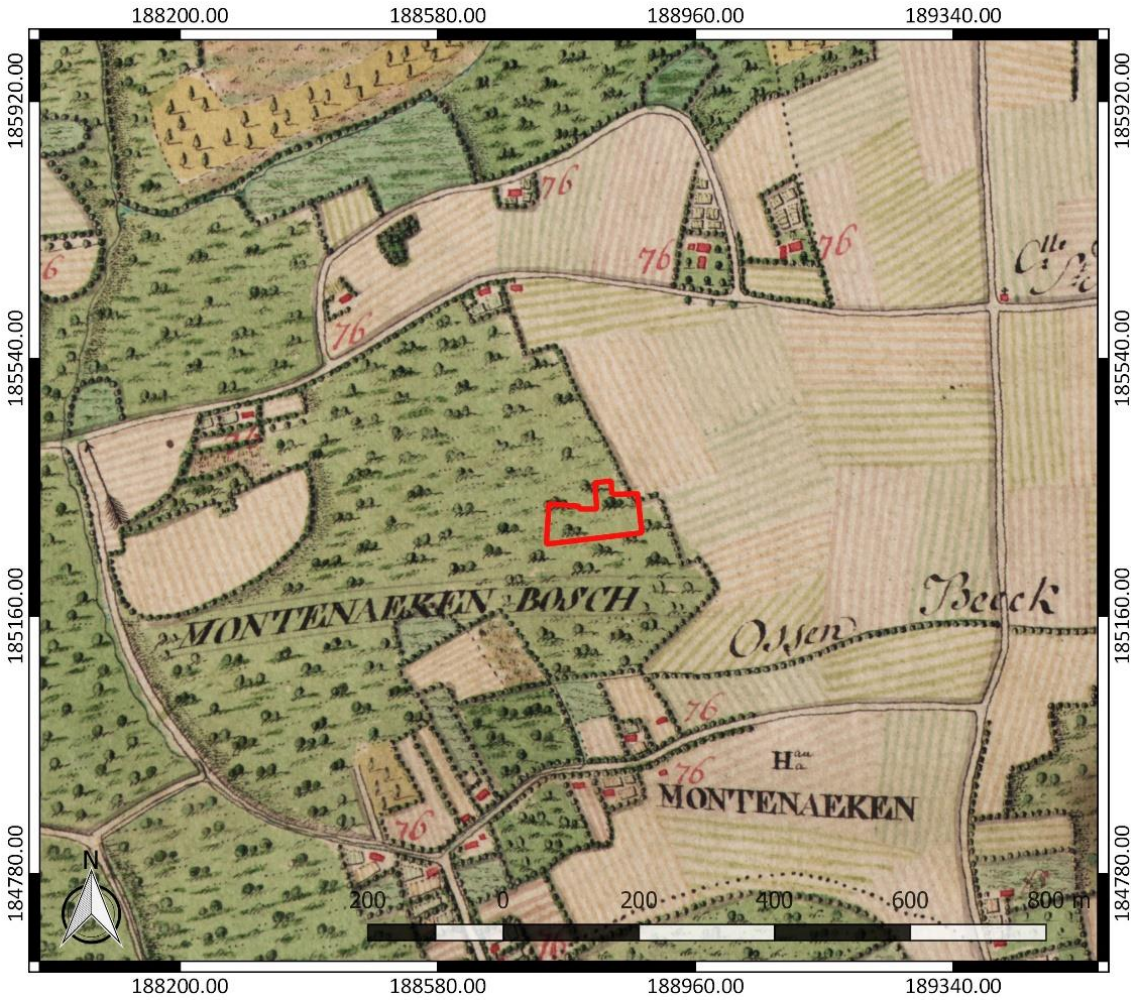

Figuur 18: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) tonen een gelijkaardige situatie. De Diestsesteenweg is nu wel weergegeven. Het bosgebied is nagenoeg volledig verdwenen en opgedeeld in percelen. Langs de steenweg is slechts sporadisch

[5] Agentschap Onroerend Erfgoed 2011: Diestsesteenweg (Aarschot) [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/16344 (geraadpleegd op 7 april 2020)

bebouwing aanwezig (Figuur 19). Het projectgebied strekt zich over enkele percelen uit (Figuur 20). Op twee daarvan is aan de straatzijde bebouwing op te merken (Figuur 20).

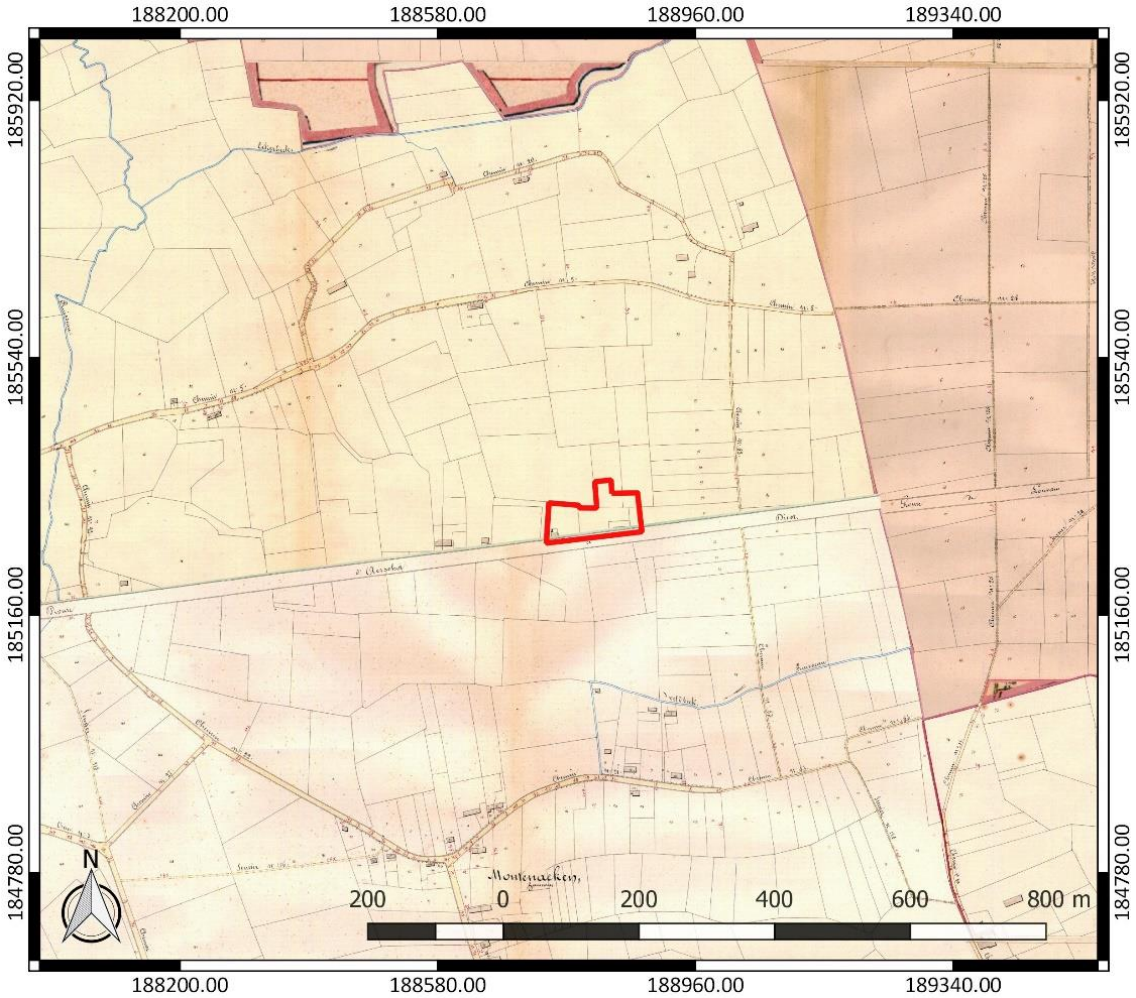

Figuur 19: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto van 1971 (Figuur 21) toont een verdere evolutie van bebouwing langs de steenweg. Binnen het onderzoeksgebied zelf blijft dit nog vrij beperkt. De gebouwen weergegeven op de Popp-kaart zijn nog aanwezig en ook het tussenliggende perceel lijkt nu bebouwd te zijn. In het algemeen wordt het plangebied echter nog voor het merendeel ingenomen door bomen en akkerland.

Een luchtfoto uit 1979-1990 toont de eerste aanwijzingen voor de aanwezigheid van het tuincentrum dat zich tot op heden binnen het projectgebied bevindt (Figuur 22). Het beperkt zich in deze periode nog tot het westelijke perceel. De bebouwing op de andere percelen blijft zo goed als ongewijzigd. Het tuincentrum zal in een latere periode verder uitbreiden over de oostelijk gelegen percelen. Zoals te zien is op een luchtfoto uit 2000-2003 (Figuur 23) wordt het volledige terrein ingenomen door een verdere aanbouw, parking en opslagplaats. Ook het akkerland in de noordoostelijke zone is nu verdwenen en verhard.

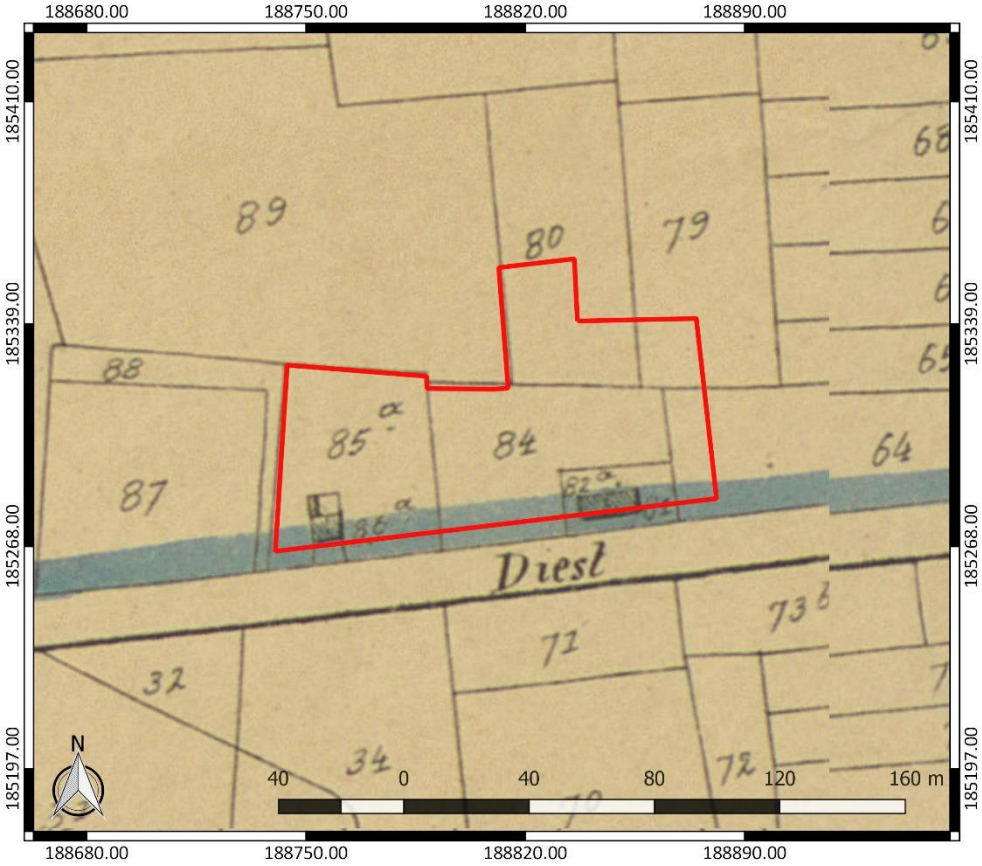

Figuur 20: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 22: Luchtfoto uit 1997-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 23: **Luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding van het onderzoeksgebied**

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 24). De nabijgelegen archeologische waarden en locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

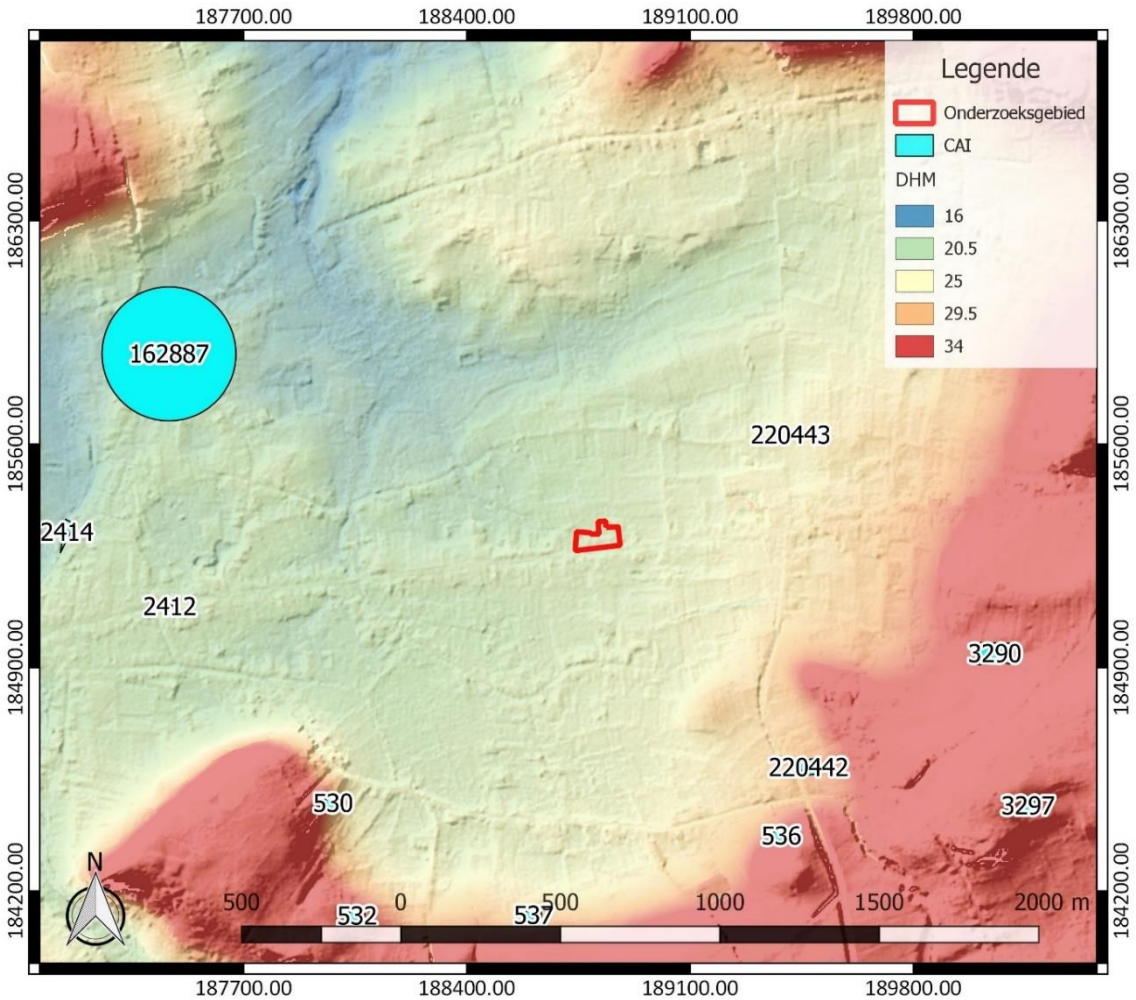

Figuur 24: Overzichtskaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://geo.onroerenderfgoed.be/), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

In de onmiddellijke nabijheid van het onderzoeksgebied zijn nog geen archeologische waarden vastgesteld. Het betreft enkel locaties die zich op grotere afstand bevinden. Zo werden ten zuiden van het onderzoeksgebied op verschillende locaties vondstconcentraties uit de steentijd aangetroffen. Het lithisch materiaal kan hoofdzakelijk aan het laat-Mesolithicum worden toegeschreven (CAI ID 530, CAI ID 536, CAI ID 537, CAI ID 3290,).[6] Ter hoogte van de zuidoostelijke helling van de Hazenberg werd daarnaast ook een spitskling omgevormd tot eindschrabber uit silex aangetroffen die aan het laat-

[6] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 530, Hazenberg (geraadpleegd op 7 april 2020), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 536, Lintrisberg (geraadpleegd op 7 april 2020), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 537, Haksberg (geraadpleegd op 7 april 2020), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 3290, Groendreef/hoef (geraadpleegd op 7 april 2020)

Neolithicum is toe te wijzen (CAI ID 530).[7] Locaties CAI ID 532 en CAI ID 3297 leverden beide kleine ensembles in silex op, waarvan de datering onbepaald is.[8]

Ter hoogte van de Langestraat (CAI ID 162887) zou mogelijk een Romeins kamp gevestigd geweest zijn. Het centrum van het 'Kamp van Rommelaar' wordt gevormd door de kapel van Sint-Donatius. Op het terrein werden grachten vastgesteld. Ook is sprake van de aanwezigheid van een middeleeuwse motte. Het terrein werd echter nooit onderzocht. Deze bevindingen werden bijgevolg niet bevestigd.[9]

Ter hoogte van de Molendreef (CAI ID 2414) situeert zich de watermolen van Leefdael. Het huidige molenhuis dateert van 1752 zoals aangegeven boven de deur. Het beschikt echter over een oudere kern. Op het Album de Croÿ uit de 17de eeuw werd de molen reeds afgebeeld. Het molenhuis werd verbouwd in de 18de eeuw en de tweede helft van de 19de eeuw.[10]

Ook de Sint-Michielskapel (CAI ID 220443) en de kapel van Onze-Lieve-Vrouw 'in Cleyn Scherpenheuw' (CAI ID 2412) kunnen in de nieuwe tijd gesitueerd worden. Het gekalkte ijzerstandstenen Onze-Lieve-Vrouw-kapelletje staat afgebeeld op de Ferrariskaart en gaat bijgevolg minstens terug tot de 18de eeuw.[11]

Ter hoogte van CAI ID 220442 situeerde zich nog een site met walgracht die minstens teruggaat tot de 18de eeuw. De structuur staat weergegeven op de Villaretkaart, maar is vandaag de dag niet langer aanwezig.[12]

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Landschappelijk is het onderzoeksgebied te situeren aan de voet van een helling, die afloopt naar de waterloop de Ossebeek. Dit betekent onder meer dat er potentieel is op steentijd artefactensites. Dit potentieel is nu echter sterk gereduceerd door de bebouwing en verharding die aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied. Ze hebben hoogstwaarschijnlijk een negatieve impact gehad op de bovenzijde van het bodemarchief. Dit is ook de zone waar we eventuele steentijd artefactensites zouden verwachten.

De bodemopbouw binnen het terrein situeert zich hoofdzakelijk binnen bebouwde zones. De meest voorkomende bodemtypes binnen het plangebied en in de onmiddellijke omgeving, zijn een matig natte tot natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont en matig droge lemig zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont. De gekende archeologische waarden in de omgeving bieden ook een basis om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. In de onmiddellijke omgeving werden nog geen archeologische waarden vastgesteld. Op grotere afstand zijn resten aanwezig uit de nieuwe tijd. Het gaat hoofdzakelijk om resten van religie, bewoning en industrie met een invloedssfeer die zeer lokaal blijft. Enkele vondstconcentraties en losse

[7] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 530, Hazenberg (geraadpleegd op 7 april 2020)
[8] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 532, Oudenbos (geraadpleegd op 7 april 2020), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 3297, Hoensberg (geraadpleegd op 7 april 2020)
[9] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 162887, Langestraat (geraadpleegd op 7 april 2020)
[10] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2414, Molen van 1752 (geraadpleegd op 7 april 2020)
[11] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2412, Onze-Lieve-Vrouw 'in Cleyn Scherpenheuw' (geraadpleegd op 7 april 2020)
[12] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2200442, Schrans (geraadpleegd op 7 april 2020)

vondsten van lithisch materiaal in de omgeving duidt daarnaast op menselijke aanwezigheid tijdens de steentijd.

De historische kaarten geven aan dat het terrein in de nieuwe tijd hoofdzakelijk in gebruik geweest is als bos. Pas met de aanleg van de Diestsesteenweg in de 19de eeuw zien we de eerste bebouwing binnen het onderzoeksgebied verschijnen. De bebouwing situeert zich aan de straatzijde en bevindt zich hoofdzakelijk buiten de zone waar bodemingrepen gepland zijn. Aan het eind van de 20de eeuw werd het westen van het terrein ingericht als tuincentrum, dat in de jaren daarna werd uitgebreid naar de oostelijk gelegen percelen. Dit heeft ertoe geleid dat de bebouwing op het terrein sterk is toegenomen en grote delen van het terrein werden verhard. Daarbij werd de winkelruimte ook reeds grotendeels onderkelderd. Het voorste gedeelte wordt volledig in beslag genomen door een kruipkelder die tot 1 m onder het maaiveld reikt. Het achterste deel wordt gedeeltelijk ingenomen door een kelder met een breedte van 10 m en reikt tot ongeveer 2 m onder het maaiveld. De bouw van het tuincentrum kent bijgevolg reeds een negatieve impact op het bewaarde bodemarchief. Op basis daarvan wordt het archeologisch potentieel binnen het onderzoeksgebied eerder laag ingeschat.

Wat is de impact van de geplande werken?

De geplande werken omvatten de herbouw van een winkelruimte. Het bouwvolume in het westen wordt daarvoor gesloopt. Verder wordt een deel van de bestaande parking heraangelegd en wordt een nieuwe groenzone voorzien. Deze laatste betreft een zone die tot agrarisch gebied behoort en waarbinnen de aanwezige verharding verwijderd wordt. Dit resulteert in een zone van ca. 2.875 m² waarin effectief bodemingrepen gepland worden. De heraanleg van de bestaande parking in het zuidwesten en het verwijderen van de verharding in het noordoosten van het onderzoeksgebied heeft een verstoringsdiepte van ca. 25 cm onder het maaiveld. Het nieuwe gebouw dat in het westen van het onderzoeksgebied wordt opgetrokken zal onderkelderd worden. De aanleg van de kelder zal een verstoring van het bodemarchief veroorzaken tot een diepte van ca. 3,16 m onder het maaiveld. Voor de inrichting van een luifel ten noorden van het nieuwe gebouw worden paalfunderingen voorzien. Deze houden een plaatselijke verstoring van het bodemarchief in tot een diepte van ca. 80 cm. De geplande werken hebben bijgevolg een negatieve impact op het bodemarchief.

Daar waar de parking gedeeltelijk heraangelegd wordt en waar de verhardingen verwijderd worden ten behoeve van een groenzone zullen de bodemingrepen binnen de reeds bestaande verstoringsdiepte blijven. De andere zone waar meer ingrijpende bodemingrepen plaatsvinden, betreft de bouw van de nieuwe winkelruimte. Deze zone blijkt vandaag de dag echter reeds grotendeels onderkelderd. De bouw van het tuincentrum kent bijgevolg een negatieve impact op het bewaarde bodemarchief.

Figuur 25: Synthesekaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied een gunstige landschappelijk ligging kent aan de voet van een heuvelrug, in de nabijheid van de Ossebeek. In de omgeving zijn enkele vondsten en sporen gekend uit de steentijd en de nieuwe tijd. Op basis van historisch kaartmateriaal blijkt het terrein oorspronkelijk deel uit te maken van een boslandschap. Pas met de aanleg van de Diestsesteenweg in de 19de eeuw zien we de eerste bebouwing binnen het onderzoeksgebied verschijnen. Deze bebouwing situeert zich aan de straatzijde en bevindt zich hoofdzakelijk buiten de zone waar ingrijpende bodemingrepen gepland zijn.

Aan het eind van de 20de eeuw werd het westen van het terrein ingericht als tuincentrum, dat in de jaren daarna werd uitgebreid naar de oostelijk gelegen percelen. Dit heeft ertoe geleid dat de bebouwing op het terrein sterk is toegenomen en grote delen van het terrein werden verhard. De te vernieuwen winkelruimte werd daarbij ook grotendeels onderkelderd. De bouw van het tuincentrum kent bijgevolg reeds een negatieve impact op het bewaarde bodemarchief. Met uitzondering van de zone waar de nieuwe winkelruimte komt, zijn de overige bodemingrepen ook eerder van ondiepe aard en blijven ze binnen de reeds bestaande verstoringsdiepte. Op basis van deze elementen wordt het archeologisch potentieel van het terrein eerder laag ingeschat en worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht in het kader van de geplande werken.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied een gunstige landschappelijk ligging kent. In de omgeving zijn enkele vondsten en sporen gekend uit de steentijd en de nieuwe tijd. Op basis van historisch kaartmateriaal blijkt het terrein oorspronkelijk deel uit te maken van een boslandschap. Pas met de aanleg van de Diestsesteenweg in de 19de eeuw zien we de eerste bebouwing binnen het onderzoeksgebied verschijnen. De bebouwing situeert zich aan de straatzijde en bevindt zich hoofdzakelijk buiten de zone waar bodemingrepen gepland zijn. Aan het eind van de 20de eeuw werd het westen van het terrein ingericht als tuincentrum, dat in de jaren daarna werd uitgebreid naar de oostelijk gelegen percelen. Dit heeft ertoe geleid dat de bebouwing op het terrein sterk is toegenomen en grote delen van het terrein werden verhard. De te vernieuwen winkelruimte werd daarbij ook grotendeels onderkelderd. De bouw van het tuincentrum kent bijgevolg reeds een negatieve impact op het bewaarde bodemarchief. Met uitzondering van de zone waar de nieuwe winkelruimte komt, zijn de overige bodemingrepen ook eerder van ondiepe aard en blijven ze binnen de reeds bestaande verstoringsdiepte. Op basis van deze elementen wordt het archeologisch potentieel van het terrein laag ingeschat en worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht in het kader van de geplande werken.

4 Bibliografie

4.1 Websites

CadGis (2020)
http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Centrale Archeologische Inventaris (2020)
https://cai.onroerenderfgoed.be

Databank ondergrond Vlaanderen (2020)
http://dov.vlaanderen.be

Felixarchief (2020)
http://zoeken.felixarchief.be/zHome/Home.aspx

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2020)
https://geo.onroerenderfgoed.be/

Geopunt Vlaanderen (2020)
http://www.geopunt.be/

Inventaris Onroerend Erfgoed (2020)
https://inventaris.onroerenderfgoed.be

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2020)
https://www.onderzoeksbalans.be

5 Bijlagen
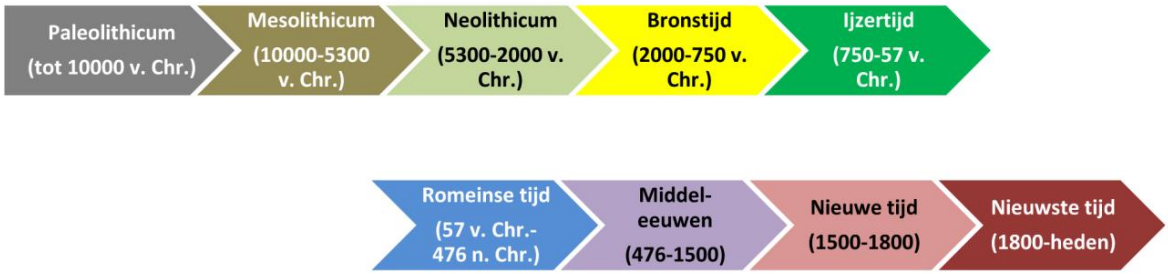
5.1 Archeologische periodes